

Zpravodaj Domova pro seniory Vrbno, p. o.

DOMOVÁČEK – JARO 2020

Zpravodaj Domova pro seniory Vrbno, p. o. Vydavatel: Domov pro seniory Vrbno, p. o., Mnichov 262, 793 26 Vrbno pod Pradědem. Vychází čtyřikrát ročně. Zodpovídá: Mgr. Kristína Strouhalová. Vydavatelský tým: Simona Adamová, Sylva Bučková. Tisk vlastní.

JARO 2020

Kdy že, oficiálně, začíná jaro?

Někdo se učil, že 20. března a jiný, že 21. března. A oba mohou mít pravdu. Záleží na tom, který rok se zrovna píše.

Astronomické jaro začíná v okamžiku, kdy se střed slunečního kotouče ocitne přesně nad rovníkem a Slunce vstoupí do znamení Berana. K tomu každý rok dojde o necelých šest hodin později, v přestupném roce o více než 18 hodin dříve.

První jarní den označujeme jako jarní rovnodennost, protože noc a den jsou přibližně stejně dlouhé. Od tohoto dne se noc zkracuje a den prodlužuje, což trvá až do letního slunovratu, kdy je den dvakrát delší než noc.

V roce 2020 začne jaro brzy ráno: 20. března ve 4:49.

Jaro – jeho slavnosti, zvyky a tradice

Lidové slavnosti a zvyky byly původně spjaty se změnami v přírodě, fázemi měsíce, ročními obdobími, probouzením přírody a příchodem jara, sklizní úrody a s příchodem zimy. Neexistovala totiž přesná časomíra ani kalendář. Hodně lidových svátků a zvyků patří svým původem do dávných dob předkřesťanských, kdy na posvátných místech dávali lidé oběti svým bohům k jejich usmíření, za ochranu před nemocemi a hladem, za dobrou úrodu. Mnoho zvyků a tradic se udrželo do dnešních dní, zejména na vesnici.

Mezi prosincovým zimním slunovratem a březnovou jarní rovnodenností se 2. února slaví **HROMNICE**. Jsou prvním svátkem jara, i když to faktické je ještě v nedohlednu. K Hromnicím se váže spousta lidových pranostik a předpovědí počasí. Pravděpodobně nejznámější je „Na Hromnice o hodinu více“, která potvrzuje fakt, že se konečně krátí noc a prodlužuje den. Hromnice původně souvisely s Perunem, slovanským bohem hromu a blesku, s příchodem křesťanství byl nahrazen svátkem Uvedení Páně do chrámu.

S příchodem křesťanství byl nahrazen původní význam Hromnic katolickým svátkem Uvedení Páně do chrámu, který vychází z židovské tradice, kdy Josef s Marií přinesli 40. den po narození svého prvorozeného syna Ježíše do jeruzalémského chrámu, aby ho zasvětili bohu. Zde potkali mudrce Simeona, který v Ježíši poznal očekávaného mesiáše a nazval ho „světlem k osvícení

pohanů“. Tohle proroctví o Ježíši-světle se stalo podnětem ke vzniku svátku se symbolikou světla a svěcením svící.

Dnes jsou Hromnice neodmyslitelně spojeny s žehnáním svíček, které se používají spolu s modlitbami jako ochrana před bouřkami, ohněm a dalšími přírodními pohromami. Využívání tzv. hromniček jako ochrany domácnosti před živelnými katastrofami bývalo velmi rozšířené a udrželo se hodně dlouho. Svíce požehnané 2. února v kostele lidé pečlivě schraňovali, aby je měli po ruce celý rok. Strach z hromů a hlavně z blesků, aby nezapálily stavení, byl obrovský. A není se co divit, protože požár v místě, kde byly všechny obytné i hospodářské stavby ze dřeva a střechy z dřevěných šindelů či došek, znamenal katastrofu.

K začátku jara patří bezesporu také starodávný pohanský zvyk, **VYNÁŠENÍ MORANY** neboli smrtky. Tento zvyk se na mnohých místech zachoval až do dnešních dnů.

Ke zhotovení symbolické ženské postavy - Morany se používaly a používají již nepotřebné větve, sláma apod. Tuto ženskou figuru pak většinou mladé a svobodné ženy nastrojily do starých šatů a na krk jí navlékly náhrdelník z bílých vyfouknutých vajíček, některé Morany se zdobily zase náhrdelníkem z prázdných ulit šneků. V některých oblastech se Morana ozdobila i stuhami.

Dominantními barvami, ve kterých je figurína smrtky oblečena jsou černá a bílá. Nazdobená a oblečená Morana se poté nastrčila na tyč a za zpěvu obřadních písní byla vynesena z vesnice. Za vesnicí pak byla vhozena do vody, do příkopu, spálena nebo zakopána do země. Morana je symbolem nejen zimy, ale také nemoci, smrti, dlouhých tmavých nocí a vůbec všeho, co lidem škodí.

Pokud úspěšně vynesete Zimu, nezapomeňte, že je stejně tak důležité dovolit si přijmout Jaro, jeho požehnání a schopnost nechat se naplnit jeho silou.

Opakem Morany, symbolu zimy, byla **MÁJKA**, která symbolizovala nový život, novou sílu a příchod jara. Vyráběla se z barevných a živých materiálů – hlavně ze dřeva borovic, smrků nebo břízy. Ze stromu jsou odstraněny větve a

kůry, pouze vrchní část je ponechána v původní podobě. Staví se v noci na prvního května na návsi, v dřívějších dobách také u domů svobodných dívek. Důležitým úkolem bylo také májku uhlídat, aby se nestala obětí přespolních, kteří si na ní dělali zálusk. Proto se u májky držely denní i noční stráže. Pokud byla májka ukradena nebo předčasně pokácena, znamenalo to pro vesnici skutečnou pohromu. Za normálních okolností se kácela až koncem měsíce a tato událost byla spojena s vesnickou veselící.

Z mýtů se rovněž dozvídáme, o **JARNÍ ROVNODENNOSTI**, což je čas, kdy se můžeme rozhodnout, na kterou stranu se přidáme, zda tmavou nebo světlou. Lidé tedy mohli žádat o rovnováhu těchto elementů do kteréhokoliv aspektu svého života. S tím souvisela tzv. očista, zahrnující jarní úklid, jehož záměrem bylo přerušit energetická spojení s těmi předměty, které už nekorrespondovaly s danými aspekty života. Jedním z rituálů jarní rovnodennosti bylo zapálení několika svíček v bílé a černé barvě na různých místech v místě domova. Pozorování hoření svící mohlo symbolizovat celkovou harmonii v jednotlivých místnostech.

Nesmíme zapomínat ani na tradici **PRVÍHO MÁJE**, kterou netřeba blíže představovat a kterou je polibek pod rozkvetlým stromem, aby dívka do roka neuschla. Květen byl odjakživa považován za měsíc lásky, na prvního máje je příroda v plném květu, jaro je na vrcholu a ve vzduchu je cítit léto. Dokonalá oslava přírody.

Krásným zvykem rovněž bylo **VKLÁDÁNÍ PŘÁNÍ DO SEMÍNEK TRÁVY** tím způsobem, že se do nich zašeptala a následně zasadila. Na již vzrostlou travu se pak položila vajíčka, která byla symbolem plodnosti a celistvost.

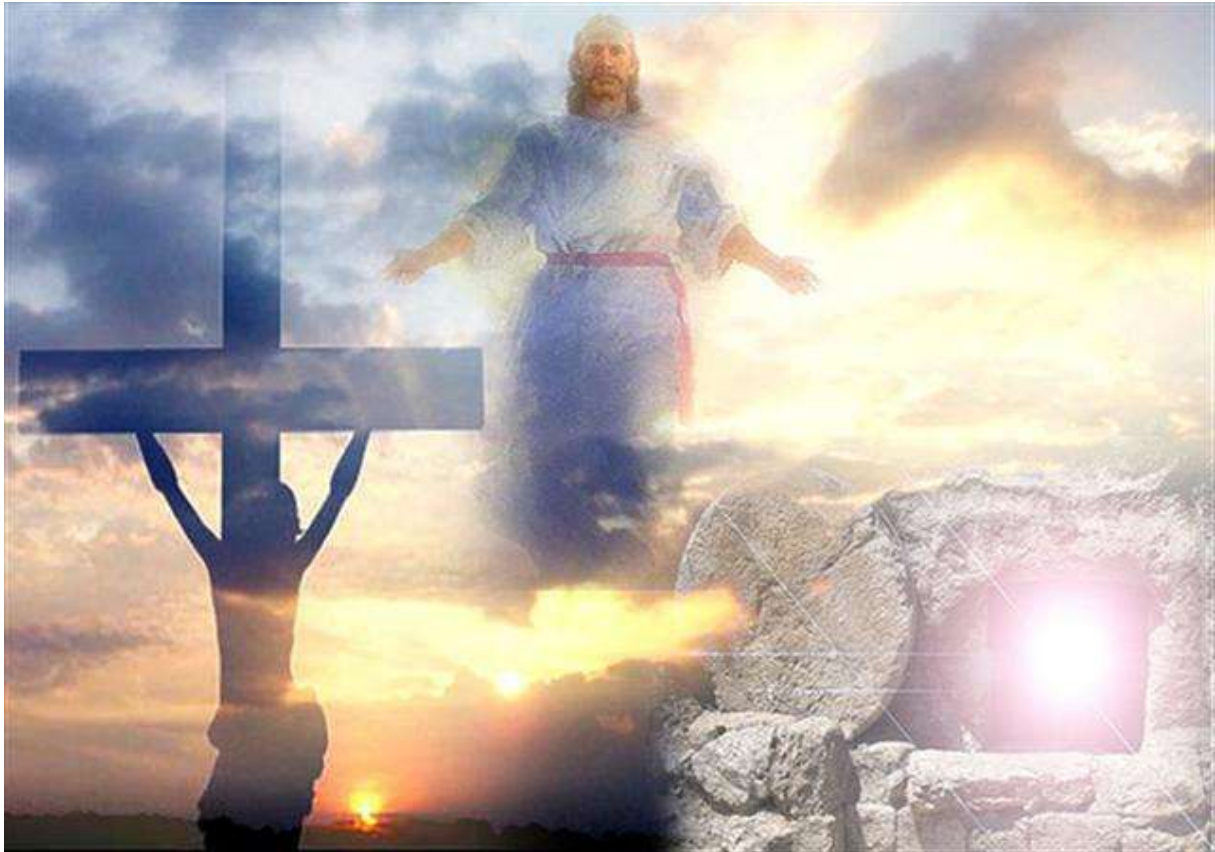
VELIKONOCE jsou nejvýznamnějšími křesťanskými svátky. Mají připomínat zmrtnýchvstání Ježíše Krista, které mělo nastat tři dny po jeho ukřižování. Velikonoce jsou svátkem pohyblivým, který připadá každý rok na jiné datum – na neděli následující po prvním jarním úplňku. Pokud první jarní úplňek připadne na neděli, slaví se Velikonoce až další neděli. V roce 2020 nás čeká velikonoční pondělí 13. dubna.

Křesťané se na velikonoční slavnost připravují během velikonoční kající doby, která začíná Popeleční středou a trvá až do Božího hodů velikonočního. Během ní by měli být více otevření Božímu slovu, více se modlit, častěji se zúčastňovat bohoslužeb a aktivněji se podílet na charitativních skutcích. Této době se také říká doba postní a půst trvá čtyřicet dní podle příkladu Ježíše, který se po svém křtu čtyřicet dní postil na poušti.

Velikonoce pro křesťany začínají Popeleční středou. Popeleční středa je dnem postu. Při bohoslužbě kněz světit popel připravený z ratolestí, které byly posvěceny předchozí rok na Květnou neděli, a dělá jim věřícím kříž na čelo (tzv. popelec) se slovy: "Čiňte pokání a věřte evangeliu" nebo "Pomni, člověče, že prach jsi a v prach se obrátíš." Sypání popelem jako výraz smutku a pokání bylo známo již ve Starém zákoně a v pohanské antice.

Svatý týden začíná Květnou nedělí. Jeho jednotlivé dny připomínají poslední události ze života Ježíše: Zelený čtvrtek poslední večeři; Velký pátek je

dnem hlubokého smutku a vzpomínkou na ukřižování; na Bílou sobotu církev mlčky (bez obřadů) vzpomíná na pohřbeného Krista. V noci na Velikonoční neděli se koná vigilie - oslava vzkříšení. V neděli na Boží hod velikonoční se slaví zmrtnýchvstání Krista.

Květná neděle připomíná Ježíšův vjezd do Jeruzaléma před jeho ukřižováním, kdy ho lidé vítali palmovými ratolestmi a provolávali králem izraelským. Na památku této události světí kněz před mší ratolesti a rozdává je lidu. Jelikož palmy a olivové ratolesti jsou k dispozici jen v jižních zemích, světí se v ostatních částech světa nějaké jiné zelenající se a kvetoucí ratolesti či zimoztrázové větvičky, ve střední Evropě většinou vrbové proutky, které již mají kočičky. Květnou nedělí začíná Svatý týden.

Pašijový týden je posledním týden dlouhého postního období připomíná utrpení Ježíše Krista a každý den má své pojmenování:

Modré pondělí – v kostelech se vyvěšovaly modré látky

Šedivé úterý – hospodyňky vymetaly pavučiny a uklízely

Škaredá (černá) středa – vymetaly se komíny a kdo se mračil, tak mu to zůstalo každou středu v roce, v tento den zradil Jidáš Ježíše.

Zelený čtvrtek - na Zelený čtvrtek si církev připomíná poslední večer před Ježíšovým umučením. Tehdy Ježíš naposled večeřel se svými učedníky, a když jedli, vzal chléb, požehnal ho, lámal a dával jim ho se slovy: "Vezměte a jezte z toho všichni, toto je moje tělo, které se za vás vydává." Stejně vzal po jídle kalich, vzdal díky, podal ho svým učedníkům a řekl: "Vezměte a pijte z něho všichni. Toto je kalich mé krve, která se prolévá za vás a za všechny na odpuštění hříchů. Toto je smlouva nová a věčná. To konejte na mou památku." Tak ustanovil slavení eucharistie, památky poslední večeře Páně. Poté zdůraznil prvenství lásky tím, že svým učedníkům umyl nohy. Umývání nohou bylo úkolem otroků vůči hospodářům domu a Ježíš dal tímto gestem najevo, že nechce vládnout, ale sloužit a že jeho láska k lidem nemá hranic a vede až k vydanosti ve smrti kříže. Po večeři odešel do Getsemanské zahrady, kde se modlil v úzkosti z brzké smrti a kde jej zatkli přívrženci židovské velerady. Zradil ho Jidáš, jeden z apoštolů. V tento den by se měla jíst zelená jídla (špenát, kopřivy, řeřicha apod.), aby byl člověk zdravý, zvony „odlétají do Říma“ a vesnicemi obcházejí až do soboty „klapači“, chlapani s řehtačkami a klapači.

Velký pátek – je dnem smutku, protože Ježíš byl vyslýchán, odsouzen a ukřižován. V některých městech se hrají pašijové hry. Podle starobylých pověr se v těchto dnech otvírala země s poklady, nesmělo se orat a kopat na poli, nepralo se prádlo. Na Velký pátek si křesťané připomínají Ježíšovu smrt na kříži a zamýšlejí se nad významem jeho oběti pro spásu člověka. Na tento den je předepsán půst. Církev neslaví eucharistii, oltář je zcela holý (bez kříže, svícňů a pokrývek) a bohoslužba se skládá ze tří částí:

- **Bohoslužba slova**, kdy se mj. čtou pašije (vyprávění o Ježíšově utrpení a smrti) a následuje krátké kázání.
- **Uctívání kříže** – všichni věřící přicházejí ke kříži a uctívají ho pokleknutím, políbením nebo jiným znamením.
- **Svaté přijímání** - eucharistie se přinese z místa uchovávání na oltář, kněz ji uctí pokleknutím a věřící přijímají tělo Páně.

Bílá sobota – den, kdy byl Ježíš ukládán do hrobu. Název "Bílá sobota" vznikl podle bílého roucha, kterým bývali oděni ti, kdo byli toho dne v noci ze soboty na neděli pokřtěni. Církev tento den vzpomíná na pohřbeného Krista, rozjímá nad jeho utrpením a smrtí a po celý den nekoná žádné liturgické obřady. Teprve po západu slunce začíná velikonoční bdění (vigilie), které je začátkem slavnosti Kristova vzkříšení. Doma se bílilo, vařily a pekly se obřadní pokrmy, pekly se mazance a beránci, muži a chlapani pletli pomlázky, zdobila se vajíčka.

Velikonoční neděle je největším svátkem celého liturgického roku. Je to den zmrtnýchvstání Páně. Jedly se pokrmy posvěcené v kostele a každý, kdo do domácnosti přišel, musel být takovým jídlem obdarován.

Velikonoční pondělí je dnes nejoblíbenějším dnem hlavně mužů. V tento den se mělo darovat červené vejce a dívka měla být vyšlehána, aby byla celý rok zdravá.

SYMBOLY VELIKONOC

Jidáše je sladké pečivo různých tvarů, pomazané medem. Jedlo se na Zelený čtvrtek a mělo připomínat provaz, na kterém se oběsil Jidáš.

Mazanec, jak ho známe dnes, je sladké pečivo s rozinkami, se peče od 18. století. Má kulatý tvar připomínající slunce, kterého bude v dalších dnech přibývat. Na vršku se mazanec nařízl do kříže, připomínající ukřižování Krista.

Beránek - sladké bábovkové těsto ve formě beránka patří k Velikonocům nejen jako moučník, ale i jako dekorace. Na krk se beránkovi uvazuje barevná stuha, rolnička, místo očí se dává koření hřebíček, rozinky. Beránek symbolizuje nejen mlád'átka, která se na jaře rodí, nový život, ale má i křesťanský význam, který symbolizuje obětování Ježíše Krista.

Řehtačky a klapačky

Od Zeleného čtvrtka do Bílé soboty chodívali chlapi „vrkáči“, někde i holky, ve skupině po vesnicích s řehtačkami při každém klekání – časně ráno, v poledne a večer. Jejich obchůzky končily na Bílou sobotu, kdy obcházeli domy, říkali básničky o Jidášovi. Někde dostali kapesné, někde něco dobrého. Rámusem, který vydávali dřevěná řehtačky nahrazovali zvony, které tyto dny nezvonily. Tento zvyk se v některých vesnicích stále drží.

Vrbové kočičky

Kočičky představují nejen jaro, ale váží se také k Velikonocům. Na Květnou neděli se v kostelích symbolicky světlí vrbové proutky s kočičkami. Hlavně v minulosti jim pak byla přisuzována zvláštní moc. Věřilo se, že posvěcené vrbové proutky s kočičkami mají ochraňovat před zlou mocí. Posvěcené, rozdrcené a do vody ponořené kočičky se dávaly k jídlu lidem i dobytku pro zdraví. Spolknutí posvěcené vrbové kočičky mělo ochránit po celý rok před bolestí v krku. Hospodáři zapíchli proutek s kočičkami do rohu pole, aby tím zajistili dobrou úrodu.

Pomlázka

Mladé proutky z vrby, břízy nebo jalovce spletené do sebe. Pomlázka má různé velikosti. Rukojeti mohou být pletené zdobně a na konci navázané stuhy, které na pomlázku váží chlapcům dívky za koledu a vyšlehání. Pokud dívka navázala chlapci na pomlázku červenou stuhu, mělo to značit lásku, modrá naději, zelená sympatie a žlutá odmítnutí.

Malovaná vajíčka

jsou symbolem nového života, naděje, plodnosti, zrození, ale i smrti. Začátku a konce. V průběhu staletí se vytvořila řada pověr a obřadů. Vejce se přidávaly do základů nových domů, do hrobů, sloužila k léčbě i ochraně před různými nemocemi, k věštění a mnoho dalšího. Na Velikonocce se uvařená vejce různými technikami malují a zdobí. Říká se jim kraslice.

OSLAVILI JSME MEZINÁRODNÍ DEN ŽEN

Mezinárodní den žen se slaví už spoustu let a i my ho považujeme za tradiční svátek, který stojí za to slavit. Ačkoliv jsme v letošním roce museli zrušit na tento den plánované kulturní programy, které jsme chtěli věnovat všem našim ženám, uspořádali jsme dopolední posezení u kávy a drobného občerstvení.

Poslouchali jsme hudbu, povídali jsme si o vzniku této tradice, vzpomínali na to, jak se tento svátek slavil v minulosti. S úsměvem jsme si připomněli rudé karafiáty s nezbytným asparágem, bonboniéry, přáníčka, froté ručníky či mýdla. To všechno byly dárky, které jsme dříve 8. března dostávali. Z naší oslavy pak všechny ženy odcházely s malým sladkým dárkem a poděkováním za to, co všechno jako ženy dávají světu.

O ČEM VÁS CHCEME INFORMOVAT

Domov pro seniory Vrbno, p. o. musel v uplynulých dnech v souladu s doporučením Bezpečnostní rady státu, Krajské hygienické stanice MSK ze dne 3.3.2020, metodického pokynu MPSV ze dne 2.3.2020 a v souladu s rozhodnutím Vlády ČR k **zákazu návštěv** v Domově pro seniory Vrbno. K tomuto opatření jsme přistoupili v důsledku aktuální epidemiologické situace ke koronaviru COVID-19 a je platné od 4.3.2020 až do odvolání. Kromě zákazu návštěv jsme přijali i tato další opatření:

- Informovali jsme naše zaměstnance o rizicích přenosu infekčního onemocnění, o řešení situací, kdy se necítí dobře a pozorují na sobě příznaky jakýchkoliv respiračních onemocnění. Chceme veřejnost ujistit o tom, že všichni naši zaměstnanci jsou si vědomi svých povinností i zodpovědností, které mají k lidem, o které pečují.
- Mluvíme se seniory o možných rizicích, v případě zájmu poskytujeme aktuální informace, v případě potřeby zprostředkujeme alespoň telefonické kontakty s rodinami.
- Zavedli jsme zvýšená hygienická opatření, která se týkají úklidu a desinfekcí společných prostor, dbáme na zvýšenou osobní hygienu zaměstnanců i našich seniorů, používáme účinné desinfekce.
- V oblasti zajištění účinných ochranných pomůcek spolupracujeme s Krajským úřadem MSK.

- Odvoláváme dlouho plánovaná odborná vyšetření seniorů, pokud lékař rozhodne, že nejsou nezbytně nutná. Jsme stále v úzkém spojení s lékaři z Vrba pod Pradědem.
- Pravidelně kontrolujeme zdravotní stavy našich seniorů i zaměstnanců. Seniorům pravidelně 2x denně měříme teplotu, pracovníci jsou povinni hlásit zaměstnavateli jakékoliv podezření na styk s osobami s možnou nákazou.
- Odvolali jsme všechny kulturní akce v zařízení, snažíme se minimalizovat počet seniorů na jednom místě, věnujeme se pouze individuální aktivizaci, stravu seniorům podáváme na pokojích.
- Nezbytně nutné věci pro své blízké můžete zanechat v recepci, která je v provozu od 9:00 do 16:00, rádi je seniorům předáme. U předávaných věcí je třeba pamatovat na to, že virus se přenáší významně i kontakty s infikovaným povrchem, takže je třeba provést řádnou dezinfekci povrchů i rukou.

Všechna tato opatření platí do odvolání. Další případná opatření budeme přijímat v souvislostech s rozhodnutími Vlády ČR a dalších nadřízených organizací.

Děkujeme všem rodinným příslušníkům a všem známým našich seniorů za to, že respektují všechna přijatá opatření a pomáhají nám chránit zdraví svých nejbližších.

Zároveň informujeme také o možnosti využití telefonických kontaktů na vedoucí zdravotního úseku (tel.: **797 972 725**), která vám ráda podá veškeré aktuální informace týkající se zajištění zdravotní péče, případně zdravotního stavu konkrétního seniora. V případě potřeby se můžete obrátit také na naše sociální pracovníky (tel.: **739 717 437**, nebo **739 012 493**), kteří vám rádi zprostředkují telefonický kontakt s vašimi blízkými.

